

ภูมิทัศน์เพื่อการบำบัดจิตใจ

นางสาวประภาพร ธาราสายทอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภูมิสถาปัตยกรรม ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-5345-4

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

121938829

THE HEALING LANDSCAPE

Miss Prapapom Tharasaithong

ศูนย์วิทยพัชกร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Architecture in Landscape Architecture

Department of Landscape Architecture

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN 974-17-5345-4

ประภาพร ธราสายทอง: ภูมิทัศน์เพื่อการบำบัดจิตใจ.(The Healing Landscape) อ.ที่ปรึกษา: อาจารย์ ดร.พงศ์ศักดิ์ วัฒนสินธุ์, อ.ที่ปรึกษาร่วม: อาจารย์ ดร.อังสนา บุญโยภาส จำนวนหน้า 154 หน้า. ISBN : 974-17-5345-4

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจเรื่องการออกแบบภูมิทัศน์เพื่อลดความเครียดและส่งเสริมสุขภาพจิตของคนในสังคม ที่ส่งผลให้งานภูมิทัศน์ดังกล่าวสามารถช่วยบำบัดจิตใจ ทำให้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ในการศึกษาได้เก็บข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมและกรณีศึกษาโครงการต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อสรุปเป็นแนวทางในการออกแบบภูมิทัศน์เพื่อการบำบัดจิตใจ และนำข้อสรุปที่ได้มาวิเคราะห์กับงานออกแบบภูมิทัศน์ของไทยโครงการต่างๆที่สนับสนุนการบำบัดจิตใจ

จากการศึกษาพบว่าองค์ความรู้ในการออกแบบภูมิทัศน์เพื่อการบำบัดจิตใจมาจาก 3 แนวทาง ได้แก่ แนวทางการออกแบบตามประเพณีที่สั่งสมมาจากอดีต ซึ่งตอบสนองสภาพธรรมชาติและปรัชญาความเชื่อในท้องถิ่น แนวทางด้านชีววิทยาและนิเวศวิทยา ซึ่งสร้างความรู้สึกลบยาจากการสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดี และแนวทางที่ให้ความสำคัญกับบุคคล ซึ่งคำนึงถึงการเคลื่อนไหวทางสรีระ การสนับสนุนทางสังคม และการตอบสนองต่อสภาพธรรมชาติที่น่าพอใจ ซึ่งสามารถสรุปประเด็นของการออกแบบภูมิทัศน์ได้ 2 ประเด็นหลัก คือ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก (ความรู้สึกล่าสามารถควบคุมได้และความเป็นส่วนตัว การสนับสนุนทางสังคม การเคลื่อนไหวทางสรีระ และการเข้าถึงธรรมชาติและสิ่งเบี่ยงเบนความสนใจที่ดี) และประเด็นเกี่ยวกับการออกแบบกายภาพ (แนวคิดในเรื่องสิ่งเร้าในการบำบัดจิตใจ การออกแบบภูมิทัศน์ที่สร้างความพึงพอใจและภูมิทัศน์ที่มนุษย์ชอบ)

ทั้งนี้เมื่อนำหลักการดังกล่าวมาวิเคราะห์กับกรณีศึกษาของไทยพบว่า ส่วนมากงานออกแบบภูมิทัศน์ของไทยมีการคำนึงถึงความรู้สึกว่าสามารถควบคุมได้และความเป็นส่วนตัว รวมทั้งการเข้าถึงธรรมชาติและสิ่งเบี่ยงเบนที่ดีในงานออกแบบ โดยประเด็นอื่นๆจะให้ความสำคัญรองลงมา ส่วนประเด็นที่เกี่ยวกับการออกแบบกายภาพนั้นงานออกแบบภูมิทัศน์ของไทยมีการคำนึงถึงการบำบัดจิตใจอยู่บ้าง โดยมีความแตกต่างบางประการ เช่น ไม่นำเรื่องการรับรู้สในการบำบัดมาใช้ ไม่ได้คำนึงถึงสีในการบำบัดจิตใจเท่าที่ควร การออกแบบที่เน้นร่มเงาและรูปร่างของเงามากกว่าการรับแสงโดยตรง มีการใช้น้ำเป็นองค์ประกอบที่เด่นชัด การใช้สัญลักษณ์ทางพุทธศาสนาใช้บำบัดจิตใจ เป็นต้น

โดยสามารถสรุปได้ว่าแนวทางการออกแบบภูมิทัศน์เพื่อการบำบัดจิตใจจะต้องประกอบด้วยประเด็นหลัก ดังนี้คือ การออกแบบให้เกิดการกระตุ้นความรู้สึกอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงความสมดุลของสิ่งเร้าด้านเสียง กลิ่น สัมผัส ภาพ และรส โดยเฉพาะการกระตุ้นทางสายตาด้วยภาพที่มีความหลากหลายและความซับซ้อนขององค์ประกอบที่ดึงดูดความสนใจ การจัดองค์ประกอบของพื้นที่ให้เกิดการรับรู้อย่างมีแบบแผน เอกภาพ ความสมดุล และจังหวะ ที่สร้างความพึงพอใจและเป็นการเบี่ยงเบนความสนใจให้สายตาจับและติดตามภาพนั้นได้อย่างไม่เบื่อ การออกแบบพื้นที่โอบล้อมที่สร้างความลึกซึ้งและน่าพอใจ ซึ่งจะสร้างความรู้สึกคุ้นเคยและปลอดภัย รวมทั้งสร้างกรอบทางสายตาที่รับรู้ภาพรวมได้ง่ายและน่าค้นหา ซึ่งเป็นการเบี่ยงเบนความสนใจให้อยู่ในปัจจุบัน และการออกแบบให้มีองค์ประกอบที่มนุษย์ชอบและสื่อความหมายทางสัญลักษณ์ ซึ่งสร้างความพึงพอใจตามสัญชาตญาณและการสั่งสมทางความคิด และความเชื่อของวัฒนธรรมนั้นๆ

ภาควิชา ภูมิสถาปัตยกรรม ลายมือชื่อนิพนธ์..... ประภาพร ธราสายทอง
สาขาวิชา ภูมิสถาปัตยกรรม ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... พ.พ. อ.อังสนา
ปีการศึกษา 2546 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... อ.ดร.พงศ์ศักดิ์

4574151925 : MAJOR LANDSCAPE ARCHITECTURE

KEY WORD : Healing Landscape / Healing Garden / Therapeutic Garden / Theory of Supportive Garden / Natural Distractions / Landscape Preference

PRAPAPORN THARASAITHONG : THE HEALING LANDSCAPE. THESIS ADVISOR : PONGSAK VADHANASINDHU, Ph.D. THESIS CO-ADVISOR : ANGSANA BOONYOBHAS, D.E.D. 154 pp. ISBN : 947-17-5345-4

The objective of this research is to study the Healing Landscape Design, which can reduce stress and support the better quality of life. The research is based on the revision of concerned literature and the analysis of case studies so that the design guidelines for Healing Landscape can be summarized, and then compared with the healing landscape design projects in Thailand.

According to the study, the knowledge used in the design of Healing Landscape has generally come from 3 approaches. Firstly, the traditional approach which responds to natural condition and local philosophy. Secondly, the biological and ecology approach which creates relaxation from supportive environment. Thirdly, the people-oriented approach which cares for human's physical movement, social support, and reaction to pleasure environment. Factors considered in Healing Landscape Design can be divided into 2 categories; the emotional factors or the process of Healing (sense of control, privacy, social support, physical movement, access to nature and distractions), and the spatial design factors (sensual arousal, landscape preference and pleasurable design).

The study of the above-mentioned analysis compared with case studies in Thailand finds that most Thai Landscape Design are concerned with both emotional factors such as sense of control, privacy and access to nature and other positive distractions. Other factors receive less priorities. With regard to spatial design, Thai Landscape also considers mental healing with some differences; for example, the negligence of the taste and color in the theory, the emphasis on shading and its shape rather than the direct sunlight, the usage of water as a key component, and the use of buddhism symbol for spiritual healing.

In conclusion, the research has grouped the Design Guidelines for Healing Landscape into 4 approaches. Firstly, the stimulation of the senses with the balance of hearing, smelling, touching, sight, and taste, especially the sight stimulation by diversified and complex picture. Secondly, the arrangement of landscape composition to create perception of order, unity, balance, and rhythm that satisfactory and attractive. Thirdly, the enclosure of space to enable a sense of mystery, privacy, and pleasure which leads to familiarity and comfort, as well as frames all elements into overall interesting picture. Lastly, the design of garden elements with symbolic meaning to create human pleasure which responding to their instinct, beliefs, and culture.

Department Landscape Architecture
Field of Study Landscape Architecture
Academic Year 2003

Student's signature... Prapaporn Tharasaitong
Advisor's signature... P. Vadhanasindhu
Co-advisor's signature... Angsana Boonyobhas

กิตติกรรมประกาศ

การดำเนินการวิจัยของวิทยานิพนธ์นี้เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารของงานศึกษาและงานวิจัยต่างๆ โดยได้อ้างอิงถึงผู้วิจัยและผู้เขียนหลายท่านในส่วนของเนื้อหาและรายการอ้างอิงท้ายเล่ม ซึ่งต้องขอขอบพระคุณในข้อมูลที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ห้องสมุดของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และเจ้าหน้าที่หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ช่วยติดตามช่วยเหลือในการสืบค้นและจัดหาหนังสือ และข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์

การดำเนินงานวิจัยมีส่วนของการเก็บข้อมูลจากการสังเกต การสอบถาม และการสัมภาษณ์ ซึ่งต้องขอขอบพระคุณในการให้ความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์และฝ่ายดูแลผู้ป่วยในของโรงพยาบาลศรีธัญญา เจ้าหน้าที่และผู้ออกแบบชีวะกรมซึ่งให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ คุณสายสัมพันธ์ ปัญญศิริ ผู้ดูแลเสถียรธรรมสถานซึ่งให้แนวคิดและหลักการที่น่าสนใจ รวมทั้งผู้ใช้งานในสวนลุมพินีที่ช่วยสละเวลาให้ข้อมูล โดยต้องขอขอบคุณเพื่อนๆ ที่ช่วยไปเป็นกำลังใจในการเก็บข้อมูลในบางโครงการด้วย

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณบุคคลากรและอาจารย์ทุกท่านในภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรม ที่สั่งสอนและให้ความรู้ตลอดช่วงการศึกษาในภาควิชาฯ รวมทั้งให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิทยานิพนธ์ โดยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไม่สามารถสำเร็จลงด้วยดี หากไม่ได้รับความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา อ. ดร. พงศ์ศักดิ์ วัฒนสินธุ์ และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อ. ดร. อังสนา บุญโยภาส ที่ให้คำแนะนำและการเอาใจใส่ตลอดช่วงทำวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ยงยุทธ จรรย์รักษ์ คณะวิทยาศาสตร์ ที่ให้มุมมองที่แตกต่าง และสร้างความเข้าใจที่กระจ่างมากขึ้น รวมทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ จามรี อาระยานิมิตสกุล ซึ่งให้ข้อคิดเห็นในประเด็นที่ควรแก้ไขที่ช่วยให้การปรับปรุงวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยดีในที่สุด จึงใคร่ขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ประภาพร ธาราสายทอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อวิทยานิพนธ์	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญแผนภูมิ	ญ
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญภาพ.....	ฏ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 มูลเหตุด้านสภาพแวดล้อมในการบำบัดจิตใจในปัจจุบัน	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.3 ความหมายของภูมิทัศน์ และการบำบัดจิตใจ	5
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	6
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ: คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของสังคม	7
1.6 การดำเนินกระบวนการวิจัย	8
1.7 กระบวนการทำวิทยานิพนธ์	9
บทที่ 2 ภูมิทัศน์และการบำบัดจิตใจ	
2.1 ปรัชญาการออกแบบภูมิทัศน์เพื่อการบำบัด	10
2.1.1 แนวทางการออกแบบตามประเพณีที่สั่งสมมาจากอดีต	11
2.1.2 แนวทางที่พิจารณาทางด้านชีววิทยาและนิเวศวิทยา	17
2.1.3 แนวทางที่ให้ความสำคัญกับบุคคล	17
2.2 มูลเหตุทางด้านความเครียดที่ส่งผลต่อสุขภาพของร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ ..	18
2.2.1 ทฤษฎีในการออกแบบสวนเพื่อรองรับความเป็นอยู่ที่ดี	19
2.2.2 อิทธิพลของธรรมชาติและความสะดวกของมนุษย์	23
2.2.3 สิ่งเร้าในสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการบำบัดจิตใจ	26
2.3 ข้อสรุปจากการทบทวน	29
บทที่ 3 กรณีศึกษาโครงการออกแบบภูมิทัศน์ที่คำนึงถึงการบำบัดจิตใจ	
3.1 กรณีศึกษา Denali National Park	33
3.2 กรณีศึกษา St. Vincent Hospital Cancer Treatment Center Healing Garden ..	36

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
3.3 กรณีศึกษา Alta Bates Medical Center	40
3.4 กรณีศึกษา Healing Garden, Good Samaritan Regional Medical Center ...	44
3.5 กรณีศึกษา St. Michael Health Center	50
3.6 กรณีศึกษา สวนเซน	55
3.7 สรุปการทบทวนกรณีศึกษา	59
บทที่ 4 หลักในการออกแบบภูมิทัศน์เพื่อนำบำบัดจิตใจ	
4.1 การจัดองค์ประกอบในงานภูมิทัศน์เพื่อนำบำบัดจิตใจ	62
4.1.1 การจัดพื้นที่ (Spatial Organization)	63
4.1.2 แบบแผน (Order)	65
4.1.3 การลำดับ (Sequence)	66
4.1.4 ความสมดุล (Balance)	67
4.1.5 ความมีเอกภาพ (Unity)	68
4.1.6 จังหวะ (Rhythm)	70
4.2 การออกแบบคุณลักษณะในการจัดองค์ประกอบภูมิทัศน์เพื่อนำบำบัดจิตใจ	71
4.2.1 ผลกระทบทางความรู้สึกที่มีต่อพื้นที่ (Spatial Impact)	71
4.2.2 การแสดงออกของเส้นสาย (Line Expression)	74
4.2.3 รูปร่างในภูมิทัศน์ (Form)	76
4.2.4 สัญลักษณ์ (Symbolic)	77
4.2.5 สีในงานภูมิทัศน์ (Spatial Color)	80
4.2.6 ขนาดและสัดส่วน (Scale & Proportion)	82
4.2.7 แสง และ เงา (Light & Shadow)	83
4.3 การออกแบบองค์ประกอบของภูมิทัศน์ที่มีผลต่อการนำบำบัดจิตใจ	84
4.3.1 การออกแบบวัสดุพืชพรรณ (Plant materials)	84
4.3.2 ลักษณะและรูปแบบทางเดิน (Pavement & Circulation)	85
4.3.3 การออกแบบน้ำในงานภูมิทัศน์ (Water)	86
4.3.4 องค์ประกอบอื่นๆในสวน (Garden Furniture)	86
4.4 สรุปการทบทวน	87
บทที่ 5 กรณีศึกษาภูมิทัศน์ที่ส่งเสริมการนำบำบัดจิตใจในประเทศไทย	
5.1 กรณีศึกษา รพ.ศิริราช	89

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
5.2 กรณีศึกษา เสถียรธรรมสถาน	97
5.3 กรณีศึกษา ชีวาศรม	108
5.4 กรณีศึกษา สอนลูมพินี	118
5.5 สรุปแนวคิดในการออกแบบภูมิทัศน์เพื่อส่งเสริมการบำบัดจิตใจของไทย	125
บทที่ 6 บทสรุป	
6.1 บทสรุปแนวทางในการออกแบบภูมิทัศน์เพื่อการบำบัดจิตใจ	129
6.2 บทสรุปการศึกษาทางด้านภูมิทัศน์ และการบำบัดจิตใจ	147
6.2.1 ข้อจำกัดในการศึกษา	148
6.2.2 แนวทางในการศึกษาในอนาคต	148
รายการอ้างอิง	150
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	154

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ 2.1 องค์ความรู้จากศาสตร์สาขาต่างๆในปัจจุบัน 11

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	ข้อสรุปการทบทวนวรรณกรรม แสดงความสัมพันธ์ของข้อมูล 2 ประเภท ... 30
ตารางที่ 4.1	การแสดงผลของเส้นสายต่างๆ 75

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ	หน้า
ภาพที่ 2.1	สวนสวรรค์ที่มีพื้นฐานรูปแบบจากสวนของอิสลามที่มีความเป็นทางการ 12
ภาพที่ 2.2	แนวหญ้าที่ตัดเป็นรูปร่างเขาวงกต 12
ภาพที่ 2.3	สวนระเบียงโบสถ์ใช้พื้นที่แนวระเบียงเป็นพื้นที่เชื่อมต่อ 13
ภาพที่ 2.4	สวนจีนมีการคลี่คลายมุมมองที่ต่อเนื่อง 13
ภาพที่ 2.5	สวนเซนของญี่ปุ่น ซึ่งจัดวางในลักษณะการจำลองธรรมชาติ 14
ภาพที่ 2.6	สวนเซนของญี่ปุ่นเป็นสวนสำหรับการมอง ย้อนไปเมื่อช่วง 1500 14
ภาพที่ 2.7	บรรยากาศของทางเดินและสะพานในสวนชาญี่ปุ่น 15
ภาพที่ 2.8	ทางเดินภายในสวนชาญี่ปุ่น 15
ภาพที่ 2.9	ภูมิทัศน์ของสวน Harrison Memorial Hospital, WA 16
ภาพที่ 2.10	การใช้ประติมากรรมและพื้นผิว สื่อความหมายทางศิลปะของสวน West Dorset Hospital, United Kingdom 16
ภาพที่ 2.11	ประติมากรรมที่พิจารณาว่ามีความน่าสนใจและดึงดูดให้เกิดความสดชื่นแก่บางคน อาจส่งผลในทางลบกับผู้อื่นที่มีความเครียดรุนแรงหรือมีความเจ็บปวดทางจิตใจได้ 22
ภาพที่ 2.12	ภูมิทัศน์ของทุ่งหญ้าสะวันนาที่มนุษย์ชอบตามทฤษฎีวิวัฒนาการ 24
ภาพที่ 2.13	รูปทรงต้นไม้ที่มนุษย์ชอบ 24
ภาพที่ 3.1	ผังเส้นทางชมอุทยานแห่งชาติเดนาลี 33
ภาพที่ 3.2	กวางเขาที่อยู่ท่ามกลางสีสนที่สดใสของพืชพรรณในฤดูใบไม้ร่วง 35
ภาพที่ 3.3	ส่วนบ้านพักที่กลมกลืนไปกับสภาพแวดล้อมที่เป็นหุบเขา 35
ภาพที่ 3.4	ผังบริเวณการจัดภูมิทัศน์ของ St. Vincent Hospital 36
ภาพที่ 3.5	ลวดลายที่แสดงถึงทางน้ำบนเส้นทางเดินและแนวกระบะต้นไม้ 37
ภาพที่ 3.6	ผังบริเวณของสวนหลังคาที่อยู่บนชั้น 3 ของอาคาร 40
ภาพที่ 3.7	ภูมิทัศน์บริเวณทางออกจากอาคาร 41
ภาพที่ 3.8	ภูมิทัศน์บริเวณลานจัตุรัสซึ่งมีจุดสนใจกลางลานเป็นน้ำพุ 41
ภาพที่ 3.9	ภูมิทัศน์บริเวณสนามหญ้าที่ดึงดูดให้เข้าไปนั่งพัก 41
ภาพที่ 3.10	ภูมิทัศน์บริเวณทางเดินรอบนอกซึ่งให้ความรู้สึกสงบและเป็นส่วนตัว 41
ภาพที่ 3.11	การแบ่งพื้นที่ขนาดใหญ่ด้วยแนวกระบะต้นไม้ที่คั่นเป็นพื้นที่ย่อย 42
ภาพที่ 3.12	ผังบริเวณสวนเพื่อการบำบัด 44

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
ภาพที่ 3.13	สวนอยู่บริเวณตาดฟ้าซึ่งติดกับอาคารสูง 12 ชั้นด้านหนึ่ง 45
ภาพที่ 3.14	สวนเป็นที่พักผ่อนคลายเครียดแก่ผู้ป่วย เจ้าหน้าที่และผู้มาเยี่ยม 45
ภาพที่ 3.15	ปลายทางของการเคลื่อนที่ของน้ำ เปรียบเสมือนจุดพักของชีวิตที่สงบ 46
ภาพที่ 3.16	บริเวณที่มีน้ำจะสร้างความสดชื่น และดึงดูดคน แมลงให้เข้ามาสร้างเสียง ของชีวิตในสวน 46
ภาพที่ 3.17	พื้นที่นั่งพักผ่อนยามหนึ่งท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่น 49
ภาพที่ 3.18	พืชพรรณท้องถิ่นที่ใช้ในสวนสร้างบรรยากาศที่คุ้นเคย และให้ความอุ่นใจ ... 49
ภาพที่ 3.19	เส้นสายที่โค้งขององค์ประกอบสวนสร้างความรู้สึกอ่อนโยน 49
ภาพที่ 3.20	ลำน้ำที่เคลื่อนผ่านบริเวณต่างๆสร้างความสดชื่น โดยสามารถสัมผัสได้ 49
ภาพที่ 3.21	ภูมิทัศน์บริเวณน้ำตกในส่วนเคมียาบำบัดที่เป็นแหล่งดึงดูดคนและแมลง 50
ภาพที่ 3.22	ผังบริเวณของสวนในส่วนเคมียาบำบัด 50
ภาพที่ 3.23	ผังแสดงตำแหน่งลานทานอาหารค่ำ สวนแห่งความสมดุล สระน้ำและทาง เดินธรรมชาติ 51
ภาพที่ 3.24	มุมมองด้านบนเห็นภูมิทัศน์ของลานทานอาหารค่ำ มีกำแพงสร้างน้ำตกที่ สร้างบรรยากาศสดชื่น 51
ภาพที่ 3.25	ภูมิทัศน์บริเวณทางเดินริมสระน้ำที่ร่มรื่น 52
ภาพที่ 3.26	ผู้ป่วยนั่งพักและพบปะกับญาติได้ริมเงาต้นไม้ที่ร่มรื่น 52
ภาพที่ 3.27	ผังบริเวณแสดงให้เห็นสวนทิศเหนือและได้แทรกอยู่ของสวนโรงพยาบาล พิเศษ 53
ภาพที่ 3.28	สภาพแวดล้อมของพื้นที่ธรรมชาติรายรอบอาคาร 53
ภาพที่ 3.29	บริเวณนั่งพักผ่อนในลานทิศเหนือ ซึ่งมีน้ำพุสร้างเสียงและบรรยากาศที่สด ชื่น ให้ได้พักสายตา 53
ภาพที่ 3.30	การจัดเรียงหินและองค์ประกอบอื่นในสวนเช่นที่แฝงความหมายทาง สัญลักษณ์ 56
ภาพที่ 3.31	สวนหินเช่น มีการจัดวางองค์ประกอบของสวน โดยเน้นการมองจากภายใน อาคารหรือจุดมองที่กำหนด 56
ภาพที่ 3.32	การจัดเรียงหินในสวนเช่น ตามแรงกระทำของ 3 สิ่ง 57
ภาพที่ 3.33	การใช้กรวดหินในการสร้างเส้นสายและความหมายทางสัญลักษณ์ 57

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
ภาพที่ 4.1 ภาพประกอบทฤษฎี prospect-refuge	64
ภาพที่ 4.2 แนวทางการจัดพื้นที่ที่สร้างความลึกกลับ ความเข้าใจได้ง่าย ความซับซ้อน และความสอดคล้องกัน	64
ภาพที่ 4.3 สวนเงินมีการออกแบบที่เปลี่ยนแปลงอารมณ์อย่างต่อเนื่อง มีลำดับมุมมอง คลื่นคล้าย ทำให้ดึงดูดความสนใจให้อยู่ในทุกขณะของปัจจุบัน	67
ภาพที่ 4.4 สวนชามีมุมมองที่เปิดออกไปสู่จุดสนใจตามเส้นทางอย่างต่อเนื่อง เพื่อดึงดูดให้ติดตามและค้นหา	67
ภาพที่ 4.5 การจัดวางหินในสวนเซน แสดงมุมมองของจักรวาลหรือธรรมชาติที่เป็นอันหนึ่งอันเดียว	69
ภาพที่ 4.6 จังหวะของธรรมชาติที่แทรกอยู่ในสวน	71
ภาพที่ 4.7 รูปร่างธรรมชาติในภูมิทัศน์ที่มีความสมดุล	76
ภาพที่ 4.8 รูปร่างใยแมงมุมที่เกิดจากรูปแบบของชีวิตที่ซับซ้อน เป็นสัญลักษณ์ของความต่อเนื่องสัมพันธ์กันและการสร้างสรรค์ของชีวิต	76
ภาพที่ 4.9 เกลียวนที่นำมาเป็นลวดลายเพื่อการพินิจ	77
ภาพที่ 4.10 แนวไม้ตัดแต่งในสวนที่ใช้รูปร่างเกลียวที่ต่อเนื่อง สร้างความรู้สึกถึงความเคลื่อนไหว	77
ภาพที่ 4.11 เขาวงกตในสวนตัดแต่งเพื่อสื่อถึงจิตวิญญาณและความนิรันดร์	78
ภาพที่ 4.12 ทางเดินตามรูปร่างเขาวงกตที่สร้างสมาธิ	78
ภาพที่ 4.13 สัญลักษณ์ของแผนที่จักรวาลโบราณที่ตั้งในสวน เพื่อกระตุ้นจิตสำนึก	79
ภาพที่ 4.14 การนำรูปร่างสัญลักษณ์มาใช้เป็นลวดลายหญ้า	79
ภาพที่ 4.15-4.17 รูปร่างสัดส่วนที่สมบูรณ์แบบ(Golden Proportion)	79
ภาพที่ 4.18-4.19 การใช้สีในโทนที่ต่างกัน ส่งผลต่อความรู้สึก และอารมณ์ในการบำบัดจิตใจที่ต่างกันด้วย	82
ภาพที่ 4.20 แสงสว่างพลังให้เกิดขึ้นในสวน โดยแสงจากการมองเห็นช่วยกระตุ้นให้มีสุขภาพที่ดี รู้สึกกระปรี้กระเปร่า	83
ภาพที่ 4.21 การใช้แสงในสวนตอนกลางคืน เป็นการสร้างบรรยากาศที่แตกต่าง	83
ภาพที่ 4.22 ทางเดินที่มีจุดหมาย มีรายละเอียดและองค์ประกอบของเส้นทางที่น่าสนใจ	85
ภาพที่ 4.23 เส้นทางที่คดโค้งอย่างอ่อนโยนและกลมกลืนไปกับองค์ประกอบอื่นๆ.....	85

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
ภาพที่ 4.24	น้ำสามารถใช้เป็นจุดสนใจสำหรับการเฟ้นงัดได้เป็นอย่างดี 86
ภาพที่ 4.25	ที่นั่งควรมีการจัดวางไว้ในตำแหน่งที่สามารถชื่นชมความงามของสวน 87
ภาพที่ 4.26	องค์ประกอบอื่นๆสามารถนำมาออกแบบเพื่อส่งเสริมสวนให้เกิดความหมาย คุณค่า และความงามได้เป็นอย่างดี 87
ภาพที่ 5.1	ภูมิทัศน์บริเวณหน้าโรงพยาบาลศรีธัญญา 90
ภาพที่ 5.2	พืชพรรณและคูน้ำที่เป็นสภาพธรรมชาติเดิมของพื้นที่ 90
ภาพที่ 5.3	ภูมิทัศน์บริเวณบ้านพักผู้ป่วยชาย 91
ภาพที่ 5.4	ภูมิทัศน์บริเวณสวนด้านข้างโครงการ 91
ภาพที่ 5.5	ภูมิทัศน์บริเวณสวนพื้นที่ฟู 91
ภาพที่ 5.6	รูปร่างของต้นปาล์มที่น่าสนใจ แตกต่างจากบริเวณอื่น 93
ภาพที่ 5.7	สีเขียวข่มของต้นไม้และสนามหญ้าในพื้นที่ สร้างความรู้สึกผ่อนคลาย 93
ภาพที่ 5.8	การใช้ไม้ยืนต้นที่มีดอก ให้บรรยากาศของสีส้มตามฤดูกาล 93
ภาพที่ 5.9	ไม้ดอกสีส้มสดใสตามทางเดิน ทำให้ผู้ป่วยรู้สึกสดชื่น และเป็นสิ่งเบี่ยงเบน ความสนใจที่ดี 93
ภาพที่ 5.10	การจัดพืชพรรณในบางมุมดูรกและมีสีส้มมากเกินไป 93
ภาพที่ 5.11	ขั้วต้นไม้ที่ต่อเนื่องจากอาคารสู่ภายนอก เป็นองค์ประกอบที่เชื่อมกับสัดส่วน ของมนุษย์ 94
ภาพที่ 5.12	ต้นปาล์มในสวนด้านข้างโครงการ สร้างร่มเงาแก่ทางเดินที่ร่มรื่น 94
ภาพที่ 5.13	สนามหญ้ากว้างสร้างผิวสัมผัสที่อ่อนนุ่ม และสะท้อนแสงอย่างอ่อนโยน 94
ภาพที่ 5.14	พืชพรรณไม้ที่มีอยู่เดิมโดยรอบของพื้นที่ 94
ภาพที่ 5.15	ขั้วไม้เลื้อยให้ร่มเงาแก่ทางเดินที่ร่มรื่น 94
ภาพที่ 5.16	ส่วนทำเกษตรกรรมบำบัดที่ปลูกพืชผัก 95
ภาพที่ 5.17	ขั้วต้นไม้ที่ให้อาหารให้สีส้มและให้ความรู้สึกใกล้ชิดกับมนุษย์ 95
ภาพที่ 5.18	ทะเลสาบบริเวณสวนพื้นที่ฟูใช้เลี้ยงปลา 95
ภาพที่ 5.19	มุมมองโล่งริมทะเลสาบที่สะท้อนสีท้องฟ้า 95
ภาพที่ 5.20	ศาลานั่งพักผ่อนท่ามกลางคูน้ำให้ความรู้สึกเย็นสบาย ร่มรื่น 95
ภาพที่ 5.21	มุมมองพักผ่อนกลางธรรมชาติของพืชพรรณ 95
ภาพที่ 5.22	ผังบริเวณของเสถียรธรรมสถาน 97

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า	
ภาพที่ 5.23	ทางเดินในบริเวณลานลั่นทมสร้างบรรยากาศที่มีเสน่ห์	98
ภาพที่ 5.24	สะพานแห่งสถิติที่มีระดับของแผ่นไม้ไม่เท่ากัน	98
ภาพที่ 5.25	รากของต้นไทรอินโดนีเซียห้อยลงมาเป็นเสมือนม่าน	98
ภาพที่ 5.26	ลานหญ้าสีเขียว ที่มีต้นโพธิ์ให้ร่มเงาในเวลาทำกิจกรรมที่สงบร่มรื่น	98
ภาพที่ 5.27- 5.29	มุมมองที่คลี่คลายตามเส้นทางเดินจงกรม	99
ภาพที่ 5.30- 5.31	มุมมองที่ค่อยๆเป็นโค้งสู่หน้าและท้องฟ้า โดยผู้เดินจะเดินอย่างมีสติ	99
ภาพที่ 5.32	สนามหญ้าที่อบอุ่นและให้ผิวสัมผัสที่นุ่มนวล	101
ภาพที่ 5.33	พื้นผิวของมูมพักผ่อนช่วยกระตุ้นทางสัมผัส	101
ภาพที่ 5.34	การเลือกใช้ผิวสัมผัสของวัสดุที่เป็นธรรมชาติ	101
ภาพที่ 5.35	บริเวณลานไทรให้สัมผัสที่อบอุ่น	101
ภาพที่ 5.36	พื้นที่ที่ร่มน้ำที่เย็นสบาย เป็นจุดพักสายตาที่ดี	101
ภาพที่ 5.37- 5.39	ลำดับของพื้นที่ที่ต่อเนื่องน่าสนใจ โดยคลี่คลายจากที่มีดสูที่สว่าง	102
ภาพที่ 5.40	จังหวะที่แทรกอยู่ในภูมิทัศน์	102
ภาพที่ 5.41	กลุ่มต้นไม้สร้างจังหวะและพรางสายตา	103
ภาพที่ 5.42	พืชพรรณสร้างกรอบของมุมมองที่ต่อเนื่อง	103
ภาพที่ 5.43- 5.45	เส้นสายที่คดโค้ง เคลื่อนไหว ทำให้การเดินมีความน่าสนใจ ต่อเนื่อง ...	103
ภาพที่ 5.46- 5.47	แสงที่ส่องลอดผ่านกิ่งไม้ลงมา สร้างร่มเงาที่มีรูปร่างสวยงาม	104
ภาพที่ 5.48	แสงสว่างที่อยู่เบื้องหน้าในเส้นทางที่มีมิติสร้างความหวัง	104
ภาพที่ 5.49-5.51	สีที่แต่งแต้มในภูมิทัศน์จากสีของพืชพรรณ ดอกไม้ ลำต้น และใบ	104
ภาพที่ 5.52- 5.54	การใช้พืชพรรณให้ร่มเงาแก่ทางเดิน	105
ภาพที่ 5.55-5.56	การใช้ต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงาแก่พื้นที่ทำกิจกรรมที่ต่างกัน	105
ภาพที่ 5.57	ทางเดินที่เป็นพื้นไม้ริมสระน้ำคดโค้งตามรูปร่างของสระบัว	106
ภาพที่ 5.58	ทางเดินที่กลมกลืนไปกับสนามหญ้าโล่ง ให้สัมผัสที่อ่อนนุ่ม	106
ภาพที่ 5.59	เนินหญ้าเขียวนุ่มที่ผู้ใช้ปูเสื่อนั่งสนทนาธรรมในตอนเย็น	106
ภาพที่ 5.60	รูปปั้นตามมูมต่างๆที่สร้างความเพลิดเพลิน และพึงพอใจ	106
ภาพที่ 5.61-5.62	รูปปั้นที่แฝงความหมายทางสัญลักษณ์ทางจิตวิญญาณ	106
ภาพที่ 5.63- 5.64	น้ำนึ่งที่จัดไว้ในมูมต่างๆที่สงบและร่มรื่น	107
ภาพที่ 5.65	โมบายสร้างเสียงสดใส	107

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพประกอบ	หน้า
ภาพที่ 5.66 ภูมิทัศน์บริเวณทางเข้าชีวาศรม	108
ภาพที่ 5.67 ผังบริเวณของชีวาศรมรีสอร์ท แบ่งพื้นที่ออกเป็น 5 ส่วนหลัก	108
ภาพที่ 5.68 น้ำตกบริเวณส่วนหน้าของโครงการสร้างเสียงสดชื่น	109
ภาพที่ 5.69 สระน้ำที่แบ่งกันพื้นที่	109
ภาพที่ 5.70 ต้นไทรเก่าแก่สร้างความร่มรื่น ดึงดูดนกและสัตว์ต่างๆเข้ามาในพื้นที่	109
ภาพที่ 5.71 บรรยากาศส่วนบ้านพักซึ่งจัดแบบสวนไทย	109
ภาพที่ 5.72 ศาลาโยคะเปิดสู่ธรรมชาติ	110
ภาพที่ 5.73 - 5.74 สระน้ำสีฟ้าใส ตัดกับสีของอาคาร	110
ภาพที่ 5.75 สวนกลางกลุ่มอาคารที่ให้ความร่มเงาและความสดชื่น	110
ภาพที่ 5.76 มุมของสวนไม้กลางอาคาร ซึ่งให้ความรู้สึกผ่อนคลายร่วมกับการบำบัด	110
ภาพที่ 5.77 สระบัวและรูปปั้นหน้าทางเข้าอาคารที่เป็นสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา	111
ภาพที่ 5.78 สวนสมุนไพรเพื่อการสาดิต ให้กลิ่นที่สดชื่น	111
ภาพที่ 5.79 บรรยากาศบริเวณศาลายามโพลีพลัส	111
ภาพที่ 5.80 บริเวณสระว่ายน้ำริมหาด	111
ภาพที่ 5.81 แนวต้นปาล์มสร้างองค์ประกอบทางตั้งให้เกิดความสมดุล	111
ภาพที่ 5.82 สนามหญ้าที่สร้างผิวสัมผัสละเอียด อ่อนโยน	111
ภาพที่ 5.83 การนำก๊าซจากสระน้ำซึ่งใช้เป็นที่รองรับน้ำเสียของโครงการมาเผาผลาญ เป็นเชื้อเพลิงเพื่อลดกลิ่นเหม็น	112
ภาพที่ 5.84 การจัดวางกลุ่มไม้ดอกหอมเป็นกลุ่ม บริเวณที่มีการผ่านบ่อยๆ	112
ภาพที่ 5.85 - 5.86 การออกแบบวางผังบริเวณที่มีการคลี่คลายมุมมองในโครงการ	113
ภาพที่ 5.87 เส้นสายของทางเดินและเส้นโค้งที่มีลักษณะพุ่งขึ้นของหลังคา	114
ภาพที่ 5.88 รูปปั้นที่เป็นสัญลักษณ์ทางพุทธศาสนา สร้างความสงบแก่จิตใจ	114
ภาพที่ 5.89 การลดทอนความสูงอาคารด้วยการใช้กำแพงเป็นฐานเปิดส่วนชั้นล่าง	114
ภาพที่ 5.90 แสงที่ส่องผ่านกิ่งก้านของต้นไม้ลงมา สร้างรูปร่างของเงาที่ร่มรื่นน่าสนใจ ...	114
ภาพที่ 5.91 สีเขียวของพืชพรรณในปริมาณที่สมดุลกับสีของอาคารและองค์ประกอบในสวนอื่นๆ	115
ภาพที่ 5.92 สีสนของพืชพรรณช่วยกระตุ้นความสนใจให้เกิดขึ้น	115
ภาพที่ 5.93 ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่สร้างสีเขียวที่สมบูรณ์ และสร้างกรอบของการมอง	115

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
ภาพที่ 5.94	ไม้ยืนต้นที่ให้ดอกในแต่ละฤดูกาล ส่งเสริมบรรยากาศที่น่าติดตาม 115
ภาพที่ 5.95	ทะเลสาบสร้างมุมมองโล่งกว้าง และใช้สำหรับบำบัดน้ำในโครงการ 116
ภาพที่ 5.96	เสียงของน้ำตกช่วยกลบเสียงนักร้องจากภายนอก 116
ภาพที่ 5.97 - 5.98	สระน้ำที่ใช้สะท้อนเงาขององค์ประกอบและให้ความรู้สึกนิ่งสงบ 116
ภาพที่ 5.99 - 5.100	รายละเอียดขององค์ประกอบที่มีการออกแบบ เพื่อส่งเสริมบรรยากาศที่ผ่อนคลาย และความรู้สึกสงบ 117
ภาพที่ 5.101	ผังบริเวณสวนลุมพินี 118
ภาพที่ 5.102- 5.104	กิจกรรมต่างๆที่มีขึ้นในบริเวณต่างๆของสวนลุมพินี 119
ภาพที่ 5.105	ภูมิทัศน์ในสวนลุมพินีที่ร่มรื่นเสมือนหลุดจากโลกภายนอก 120
ภาพที่ 5.106	บรรยากาศภายในสวนที่เป็นแหล่งพักผ่อนของคน และสัตว์ต่างๆ 120
ภาพที่ 5.107	ผังแสดงเส้นทางเดินและเส้นทางน้ำที่เชื่อมประสานส่วนต่างๆในสวน..... 120
ภาพที่ 5.108	ต้นไม้ที่เป็นเสมือนโครงหลักของโครงการ สร้างกรอบให้องค์ประกอบต่างๆ 120
ภาพที่ 5.109	เส้นทางที่โค้งของทางเดินไปยังซุ้มนั่งพักอย่างน่าสนใจ 121
ภาพที่ 5.110	กิ่งก้านของต้นไม้ที่ห้อยตัวลงมาสร้างขนาดที่สัมพันธ์กับกิจกรรม 121
ภาพที่ 5.111	ร่มเงาของทางเดินที่ร่มรื่นใต้ต้นไม้ ให้แสงทะลุผ่านที่อ่อนโยน 122
ภาพที่ 5.112-5.113	สนามหญ้าที่สะท้อนแสงเข้าสู่สายตาทางอ้อม 122
ภาพที่ 5.114	สีส้มของไม้ดอกสร้างบรรยากาศของฤดูกาล 122
ภาพที่ 5.115	ไม้พุ่มที่มีดอก เดิมแต่งสีที่กระตุ้นทางสายตา 122
ภาพที่ 5.116	สีที่พรรณสร้างความสะดวกปรับเปลี่ยนในการทำกิจกรรม 122
ภาพที่ 5.117	จังหวะของลำต้นสร้างพื้นที่ที่น่าสนใจ 123
ภาพที่ 5.118	รูปร่างของลำต้น และสีของใบ สร้างบรรยากาศที่น่าพึงพอใจ 123
ภาพที่ 5.119	ที่นั่งใต้ต้นไม้ใบละเอียด ซึ่งสร้างเสียงที่น่าฟัง 123
ภาพที่ 5.120	ทางเดินและลานกิจกรรมที่กว้างขวาง ร่มรื่น 123
ภาพที่ 5.121	ทางเดินได้แนวทิวไม้ 123
ภาพที่ 5.122	สระน้ำกว้างโล่ง สะท้อนเงาองค์ประกอบ 124
ภาพที่ 5.123	ทำน้ำที่จัดเตรียมให้มีเรือพายไว้บริการ 124
ภาพที่ 5.124-5.126	ศาลาและที่นั่งพักในรูปแบบต่างๆกันในมุมต่างๆของสวน 124